

УДК 316.6:316.472.4-057.86-057.875

Методика діагностики міжособистісних стосунків куратора та студентів

Яновська Світлана Германівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри прикладної психології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022

Yanovskaya (Ivanovska) Svitlana, Candidate of Psychological Sciences, Senior Lecturer of the Applied Psychology Department, V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022.

Яновская Светлана Германовна, кандидат психологических наук, старший преподаватель кафедры прикладной психологии Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина, пл. Свободы, 6, Харьков, Украина, 61022.

e-mail: sgyanovskaya@karazin.ua,
ORCID 0000-0002-5439-5269

Туренко Римма Леонардівна, старший викладач кафедри англійської мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022

Turenko Rimma, Senior Lecturer the Department of English Language, V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022.

Туренко Римма Леонардовна, старший преподаватель кафедры английского языка Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина, пл. Свободы, 6, Харьков, Украина, 61022.

e-mail: tyrenco@gmail.com

Махновський Сергій Сергійович, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022

Makhnovskiy Sergey, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Pedagogy Department, V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022.

Махновский Сергей Сергеевич, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры педагогики, Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина, пл. Свободы, 6, Харьков, Украина, 61022.

e-mail: makhnovskiy@karazin.ua

Зотова Лілія Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри прикладної психології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022

Zotova Liliya, Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of the Applied Psychology Department, V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022.

Зотова Лилия Николаевна, кандидат психологических наук, доцент кафедры прикладной психологии Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина, пл. Свободы, 6, Харьков, Украина, 61022.

e-mail: lnzotova@karazin.ua
ORCID 0000-0001-8568-148X

Базилевська Людмила Олександрівна, студентка факультету психології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, пл. Свободы, 6, Харьков, Украина, 61022.

Basilevska L.O. Student of the Faculty of Psychology V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022.

Базилевская Людмила Александровна, студентка факультета психологии Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина, пл. Свободы, 6, Харьков, Украина, 61022.

Пропонується авторська методика для вивчення міжособистісних стосунків кураторів та студентів. За допомогою методики визначається тип ставлення до куратора в самооцінці та взаємооцінці. Методика сконструйована за типом шкали Лайкерта.

Виділено шкали, які визначають тип ставлення до куратора. Міжособистісні стосунки куратора та студентів аналізується у трьох вимірному просторі, який створений осями: розуміння та демократичність – непорозуміння та деспотичність; уважність та передбачливість – неухважність та недалекоглядність; дієвість, ефективна командна робота – пасивність, непродуктивність командної роботи. Методику можна використовувати для оцінки поведінки куратора в оцінці студентами (зі сторони), для самооцінки куратора та опису ідеального куратора.

Ключові слова: куратор, студенти, міжособистісна взаємодія.

The method of diagnosing interpersonal interactions of curators and students is designed to study the perception of curators and students in the academic group about themselves and the curator, as well as to study the relationship between curators and students of the group. The method determines the type of attitude to the curator in self-assessment and mutual assessment. The technique is constructed according to the type of Likert scale. The statements in the form of small crafts in Ukrainian folklore are selected for evaluation - proverbs and sayings, which in content are the quintessence of folk ideas about human relations, and in form - concise and easy to understand. In addition, a statement in «metaphorical» form is subjectively easier to evaluate than a direct answer.

There are variables that determine the type of attitude to the curator: «Understanding and democracy»; «One step ahead: attentiveness and foresight», «Efficiency, teamwork efficiency». These characteristics reflect various aspects of interpersonal interaction in the academic group, where the curator may pay attention to each of the participants in the educational process, and may be careless and biased; can organize team activities, express their ideas and wishes; predict the likelihood of problematic, conflict situations and manage the process of their resolution, and may, conversely, be passive, inactive, critical of social phenomena and others, provoke conflicts and misunderstandings.

The interpersonal interaction of the curator and students is analyzed in a three-dimensional space, which is created by axes: understanding and democracy - misunderstanding and despotism; attentiveness and foresight - inattention and short-sightedness; efficiency, effective teamwork - passivity, unproductive teamwork.

The method can be used to assess the behavior of the curator in the assessment of students (from the outside), for self-assessment of the curator and the description of the ideal curator. Depending on the level of diagnosis, the instructions change.

Key words: curator, students, interpersonal interaction.

Предлагается авторская методика для изучения межличностных отношений кураторов и студентов. С помощью методики определяется тип отношения к куратору в самооценке и взаимооценке. Методика сконструирована по типу шкалы Лайкерта.

Выделено шкалы, которые определяют тип отношения к куратору. Межличностное взаимодействие куратора и студентов анализируется в трехмерном пространстве, заданном осями: понимание и демократичность - непонимание и деспотичность; внимательность и предусмотрительность - невнимательность и недальновидность; действенность, эффективная командная работа - пассивность, непродуктивность командной работы. Методику можно использовать для оценки поведения куратора в оценке студентами (со стороны), для самооценки куратора и описания идеального куратора.

Ключевые слова: куратор, студенты, межличностное взаимодействие.

Постановка проблеми. Розвиток інституту кураторства в вишах України є одним з завдань розбудови сучасної вищої освіти. Від того, наскільки ефективно куратор буде включений у взаємодію зі студентством, настільки успішним буде навчання учасників освітнього процесу, ефективність формування базових компетентностей, що сприятимуть не тільки конкурентоспроможності майбутнього випускника ЗВО, а й вихованню відповідального громадянина.

Вивчення особистості та діяльності куратора, міжособистісних стосунків куратора й студентів є цікавим для багатьох науковців. Так, А. Ільченко (2017), М. Школьна (2017) визначали особливості діяльності куратора, що сприяють розвитку особистості студента. Є. Хриков (2002), Т. Буяльська & М. Прищак (2010), С. Жукова & І. Голенова (2017) досліджували особливості взаємодії учасників освітнього процесу як підґрунтя для формування ефективних професійних вмінь та навичок. Н. Підбуцька (2011) визначала типи взаємодії куратора і студента. Чимала кількість досліджень розглядає питання організації позааудиторної роботи куратора, що сприяє усесторонньому розвитку особистості студента (Г. Буянова, 2014; М. Васильєва, 2014; С. Омельченко, 2007; О. Резніченко, 2013; С. Романова, 2006; та ін.). Для Ф. Василюка (1984), А. Орлова (1995), Р. Шакурова (1995) розвиток міжособистісних стосунків в педагогічному колективі та між куратором і студентами неможливий без урахування уявлень студентів про ці стосунки, де емоційно-ціннісний контекст є основним.

В сучасних зарубіжних дослідженнях кураторства багато уваги приділяють роботі куратора у соціальних медіа та можливості залучення студентів старших курсів до он-лайн консультування молодших (Condie J.M., Ayodele I. & Chowdhury S., 2018). А. F. Baruch & R. Gadot (2018) наголошують, що кураторство в соціальних мережах сприяє розвитку навичок 21 століття та формує особистість фахівця майбутнього. Для D. Tsybulsky (2020) цифрове кураторство є чинником підвищення продуктивності

навчальної діяльності, який дозволяє куратору побудувати особисту предметну онтологію. В. Шарок (2018) визначає, що міжособистісне спілкування: стосунки з іншими студентами, викладачами та куратором групи є основними факторами, що сприяють адаптації студентів до університету, а отже, опосередковано впливають на задоволеність навчальним процесом.

Отже взаємодія куратора та студентів є важливою складовою процесу розвитку особистості майбутнього фахівця та його професійних компетентностей й потребує усебічної психолого-педагогічної підтримки та створення сучасного методичного інструментарію, який швидко та ефективно визначав би характеристики самооцінки та оцінки цієї взаємодії як куратором, так і студентом.

Мета роботи: конструювання методики дослідження міжособистісних стосунків кураторів та студентів.

Виклад основного матеріалу. На думку Л. Васильєвої (2011) характеристики міжособистісної взаємодії куратора та студентів впливають на ефективність виховної діяльності у виші, створюють умови для індивідуального самовиразу та розвитку особистості студента. Для викладача, який виконує обов'язки куратора, важливим є знання та вміння організувати ефективну систему відносин учасників освітнього процесу, Викладач-куратор бере на себе місію старшого колеги, який створює умови для студентства щодо оволодіння позитивними соціальними ролями, використовуючи для цього аудиторну та позааудиторну виховну роботу. Але і сам куратор виступає суб'єктом соціалізації, тому що теж приймає та переробляє соціальний досвід, носіями якого є студенти.

Н. Підбуцька (2011) визначає розвиток кураторства одним з головних стратегічних напрямків виховної роботи у ЗВО. Так як сьогодні робота кураторів містить у собі, перш за все, створення виховного середовища для соціальної адаптації студентів-першокурсників, залучення до корпоративної культури університету та розвиток певних здібностей та навичок.

О.Резніченко(2013), впершу чергу, пов'язує інститут кураторства із роботою органів студентського самоврядування, і саме поліпшення роботи останнього зумовлює підвищення ефективності виховної роботи у ЗВО. Ми згодні з думкою І.Гетьмана, який вважає, що від того, наскільки куратор сам по собі є особистістю, від того, наскільки серйозно він ставиться до своєї роботи, певним чином залежать результати навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. Куратор має бути не лише вихователем, а й носієм моральних принципів, зразком для наслідування студентів.

В дослідженні С.Яновської, Р.Туренко & Л.Базилевської (2020) було визначено особливості уявлень про кураторів, які, на думку, студентів є наставниками, учителями, керівниками. Проте взаємодія кураторів та студентів має проблемні моменти: третина тих, хто приймав участь в дослідженні вважав, що куратори не виконують достатньою мірою свої обов'язки, а спілкування з ними викликає тривогу та напругу. Куратору приписують функції контролю й використання санкцій, що застосовуються у випадку неякісного виконання студентами своїх обов'язків.

За І. Гетьман (2008) неодмінною особливістю взаємодії куратора та студента є міжособистісний соціально-психологічний аспект. Він визначається типом взаємодії, таким як домінування-підпорядкування, дружелюбність-агресивність. Саме ці фактори визначають загальне враження про куратора в процесі міжособистісної взаємодії зі студентами. На їх формування впливають умови навчання, емоційна забарвленість освітнього процесу та взаємодії в академічній групі університету. Емоції спонукають до певної дії та відіграють важливу роль в ефективній міжособистісній взаємодії.

На думку С.Карташової & Г. Шаповал (2018) та Н.Желябіної (2007) студента із куратором пов'язує розгалужена система зв'язків, але безпосередній зв'язок відбувається у формі контакту і власне взаємодії у групі. Як правило, цей контакт є поверховим, швидкоплинним, позбавленим системи споріднених дій суб'єктів взаємодії, у формі обміну інформацією. Якісною та повноцінною взаємодія куратора та студента стає, коли з'являється емоційне забарвлення.

На даний момент у психології існує достатня кількість методик, які визначають загальні характеристики міжособистісної взаємодії, наприклад, методика Т. Лірі досліджує соціальну орієнтацію, домінуючий тип відносин між людьми. Нажаль, методик, які були б орієнтовані на дослідження міжособистісної взаємодії учасників освітнього процесу, що розкривали би характеристики взаємин між кураторами та студентами академічних груп, недостатньо. Тому метою нашої роботи є конструювання методики дослідження міжособистісної взаємодії кураторів та студентів.

Методи та методики дослідження: Методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі, методика дослідження міжособистісної взаємодії куратора та студентів С. Яновської, С. Махновського, Л. Базилевської, методика К.Томаса для визначення стилю поведінки в конфліктних, проблемних ситуаціях; методи математичної статистики (первинний математичний аналіз, кореляційний аналіз (коефіцієнт кореляції К. Пірсона), факторний аналіз, коефіцієнт альфа-Кронбаха, дельта-Фергюсона, метод розщеплення навпіл).

Вибірка. У дослідженні взяли участь 230 досліджуваних. Серед них – 130 студентів, віком від 19 до 22 років та 100 викладачів ХНУ ім. В. Н. Каразіна, віком від 25 до 60 років, що виконують обов'язки куратора більше 1 року.

Конструювання методики проводилося нами в три етапи. На першому етапі було відібрано 40 тверджень, які найбільш повно характеризують досліджуваний конструкт, і проведено пілотажне дослідження. Відібрані твердження були в формі малого українського фольклору - прислів'я та приказки, в яких відображені різні аспекти міжособистісної взаємодії людей. Форма прислів'їв та приказок була обрана, бо вони є квінтесенцією народних уявлень про людські взаємини та лаконічні і легкі

для сприйняття, окрім того, це сприяє подоланню установки досліджуваних на соціально-прийнятій відповіді. Висловлювання в «метафоричній» формі суб'єктивно більш легше, ніж безпосередня відповідь. Це надає можливості для дослідження «прихованої» структури індивідуальних значень самооцінки та оцінки куратора і стосунків куратора і студентів.

На другому етапі за допомогою методу експертної оцінки й математичного аналізу було відібрано 21 твердження, які склали основний текст методики. Середнє значення більшості відібраних тверджень дорівнює 3 та 4, тобто були відібрані в міру позитивні та в міру негативні твердження. Двадцять одне, відібраних нами, твердження характеризувалося також високою кореляцією із загальним показником за тестом (за К. Пірсоном).

На третьому етапі результати були перевірені на надійність і валідність та були стандартизовані.

Результати та їх обговорення. Оцінка надійності методики вимірювалася за формулою коефіцієнта альфа Кронбаха, що для нашої методики дорівнює **0,735**. Цей результат входить у допустимі межі, тому що стійкі особистісні конструкти є доволі динамічними та можуть бути не настільки узгодженими, як для тестів на знання. Тобто методика має достатню внутрішню узгодженість, а отже і надійність для кожного завдання.

Ми вираховували показник дискримінативності, за допомогою коефіцієнту Фергюсона, що для нашої методики дорівнює **0,9303**. Цей показник наближений до одиниці, тому можна вважати, що методика є дискримінативною, у вибірці відбувається рівномірний розподіл, а отже дослідження міжособистісної взаємодії куратора та студентів, уявлень студентів про куратора та куратора про самого себе є інформативним

Кореляційний аналіз результатів методики діагностики міжособистісних стосунків куратора та студентів та методики К. Томаса визначив наявність прямого зв'язку загального показника уявлення студентів про куратора та куратора про самого себе, зі стилем поведінки «Компроміс» за тестом К. Томаса (0.248; $p < 0.01$).

Кореляційний аналіз результатів методики діагностики міжособистісних стосунків куратора та студентів та методики Т. Лірі визначив прямий зв'язок загального показника уявлення студентів про куратора та куратора про самого себе із соціальними орієнтаціями міжособистісних відносин «Авторитарність» (0.280; $p < 0.01$), «Дружелюбність» (0.391; $p < 0.01$) та «Альтруїзм» (0.424; $p < 0.01$). Отже міжособистісні стосунки куратора та студентів високо оцінюються як кураторами, так і студентами в ситуаціях, коли превалюють альтруїстичний, дружелюбний та авторитарний типи відношення. Куратор є лідером, авторитетною, сильною особистістю, він орієнтований на прийняття кожного студента групи, але інколи він проявляє свою м'якість та жертвує своїми інтересами, задля формування більш ефективних стосунків зі студентами своєї групи.

Визначення факторної структури, за допомогою експлораторного факторного аналізу всіх надійних тверджень із застосуванням методу «каменистого осипу» показав необхідність обмежити число виділених факторів трьома факторами. Аналіз факторної структури, отриманої з використанням обергання Варімакс, визначив, що в ці три фактори об'єднались прислів'я та приказки, які стосуються трьох шкал, що визначають типи ставлення до куратора: «Розуміння та демократичність»; «На крок попереду: уважність та передбачливість»; «Дієвість, ефективність командної роботи».

Шкала «Розуміння та демократичність». Твердження, що ввійшли до шкали:

«Людина, що замок: до кожного потрібно підібрати ключик»; «Не той друг, хто медом маже, а той, хто правду каже»; «Не будь вівцею, а то вовки з'їдять»; «Кого почитають, того й величають»; «Де багато крику — там роботи мало»; «Кого поважають, того і шанують»; «Не місце прикрашає людину, а людина місце».

В прислів'ї «Людина, що замок: до кожного потрібно підібрати ключик» розкривається основна ідея, що об'єднує сім тверджень, які пов'язані з необхідністю у взаємостосунках між куратором та студентами проявити увагу до кожного, допомогти розкритися студенту як особистості. Наступні прислів'я продовжують цю ідею та показують, наскільки підвищується навчальна активність учасників освітнього процесу, коли стосунки з куратором будуються на засадах взаємоповаги, довіри та інтересу один до одного. Шкала пов'язана з соціальними орієнтаціями за методикою Лірі, такими як «Авторитарність» (0,250; $p < 0.01$). «Альтруїзм» (0,327; $p < 0.01$) та «Дружелюбність» (0,382; $p < 0.01$) та має прямий зв'язок із стилем «Компроміс» за тестом Томаса (0,251; $p < 0.05$).

Розраховано три рівні даної шкали: низький (від 0 до 5 балів), середній (від 6 до 11), високий (від 12 до 28). Високий рівень вираженості в подальшому інтерпретується як наявність у куратора владного, деспотичного характеру Такий куратор всіх наставляє, повчає, в усьому має свою думку, не вміє приймати поради інших. В академічній групі куратор не намагається шукати підхід до кожного студента; не надає можливості учасникам освітнього процесу вільно висловлювати свої думки та ідеї. Середній рівень: куратор - енергійний, компетентний та авторитетний, любить давати поради, потребує поваги до себе. Прислухається до побажань студентів; шукає спільну мову та підхід до кожного студента; сприяє розвитку групи та учасників освітнього процесу. Низький рівень – впевнений в собі куратор, але не обов'язково лідер групи. У міжособистісній взаємодії зі студентами надає надмірну свободу вибору, вираження своїх думок та бажань студентами, відсутній контроль; надмірне бажання «подружитися» із кожним студентом в академічній групі.

Шкала «На крок попереду: уважність та передбачливість». Твердження, що ввійшли до шкали: «Людей не слухати - в добрі не жити»; «Всякий народиться, та не всякий в люди годиться»; «Добрий

друг підніме людину, а поганий погубить»; «Повагу важко заробити, але легко втратити»; «Матимеш широкого друга, то матимеш ще одну голову»; «Друга у скруті пізнають»; «В лиху годину пізнаємо вірну людину».

На одному полюсі шкали знаходиться прислів'я «Людей не слухати - в добрі не жити», на іншому – «В лиху годину пізнаємо вірну людину». Всі прислів'я, які входять до цієї шкали, наголошують на необхідності формування таких стосунків зі студентами, в яких є увага до думок, ідей, цінностей кожного, де є повага й підтримка та здійснюються заходи щодо попередження виникнення проблемних ситуацій і конфліктів. Така передбачливість може бути розширеною за рахунок оптимізації системи виховної роботи зі студентами, а також наявністю конкретних шляхів розв'язання поставлених виховних завдань.

Розраховано три рівні даної шкали: низький (від 0 до 10 балів), середній (від 11 до 21), високий (від 22 до 28). Високий рівень. Куратор – гіпервідповідальний, приносить в жертву свої інтереси, бажає допомогти студентам, нав'язливий у своїй допомозі і надмірно активний по відношенню до студентів, неадекватно приймає на себе відповідальність за академічну групу, що може призвести до непорозуміння між учасниками освітнього процесу. Середній рівень – відповідальний по відношенню до студентів, делікатний, добрий, вміє підбадьорити та заспокоїти, у міжособистісній взаємодії є достатньо уважним до кожного учасника групи; цікавиться успіхами у навчанні, досягнутими результатами у інших сферах життя; прогнозує, передбачає вірогідність виникнення проблемних та конфліктних ситуацій, віддає перевагу добре продуманим діям. Низький рівень – самовпевнений, вимогливий, строгий і різкий в оцінці студентів, критичний по відношенню до соціальних явищ та оточуючих, не уважний до справ групи, що є підґрунтям конфліктів та проблем між учасниками освітнього процесу.

Шкала «Дієвість, ефективна командна робота». Твердження, що ввійшли до шкали: «Хороший людині скрізь добре, а худому скрізь погано»; «Один у полі не воїн»; «Не по виду суди, а по справах гляди»; «Не той хороший, хто особою пригожий, а той хороший, хто для справи гожий»; «Повагу важко заробити, але легко втратити»; «Де господар не ходить, там нивка не родить»; «Треба і в пеклі приятеля мати».

Прислів'я та приказки, які ввійшли до цієї шкали вказують на важливість діяльної, активної позиції куратора в організації спільної роботи академічної групи, адже «Один у полі не воїн». Тільки співпраця та орієнтація на об'єднання зусиль надає гарний результат у навчальній діяльності, сприяє сталому розвитку особистості студента й самого викладача (Де господар не ходить, там нивка не родить).

Розраховано три рівні даної шкали: низький (від 0 до 8 балів), середній (від 9 до 14), високий (від 15 до 28). Високий рівень – куратор прагне бути над усіма і одночасно в стороні від усіх, труднощі групи перекладає на студентів, але сам ставиться до них досить відчужено, діяльність є примусовою, що не призводить до командостворення та створенню дружньої групи. Середній рівень – куратор академічної групи є активно включеним у міжособистісну взаємодію, є лідером та авторитетом; організовує спільну роботу, діяльність, у якій кожен із студентів зможе без негативної оцінки проявляти свою активність та креативність. Низький рівень – куратор у міжособистісній взаємодії зі студентами займає пасивну позицію; всі справи вирішуються в останній момент або ж із запізненням; студенти групи не є організованими до спільної діяльності, не зацікавлені процесом командостворення.

Висновки.

Розроблена і апробована методика діагностики міжособистісних стосунків куратора та студентів, що пройшла експертну та психометричну оцінку на вибірці з 230 осіб та показала високу надійність і надійність-узгодженість шкал. Виділена трьохкомпонентна факторна структура, що включає в себе наступні шкали: «Розуміння та демократичність», «На крок попереду: уважність та передбачливість», «Дієвість, ефективна командна робота».

Розраховано надійність методики за допомогою коефіцієнту альфа-Кронбаха, та дискримінативність за коефіцієнтом Фергюсона. Обчислений коефіцієнт входить у допустимі межі. Шкала «Розуміння та демократичність» має прямі зв'язки з соціальними орієнтаціями «Авторитарність», «Альтруїзм» та «Дружелюбність» за методикою Т.Лірі, із способом регулювання конфліктів «Компромис» за методикою К.Томаса. Шкали «На крок попереду: уважність та передбачливість», «Дієвість, ефективна командна робота» не відповідають стратегіям вирішення конфлікту в концепції К.Томаса та соціальним орієнтаціям за методикою Т.Лірі, а являють собою інший конструкт – «міжособистісні стосунки куратора та студентів». Показано, що розподіл респондентів за результатами методики діагностики міжособистісних стосунків куратора та студентів відповідає закономірностям нормального розподілу.

Таким чином, можна стверджувати, що в результаті здійсненої багатоетапної статистичної обробки запропоновано новий методичний інструмент, спрямований на аналіз уявлення кураторів та студентів академічної групи про самих себе та куратора, також для вивчення стосунків між кураторами та студентами групи.

Література

1. Буяльська, Т. Б., Прищак, М. Д., & Мацко, Л. А. (2010). Робота кураторів академічних груп у вищому навчальному закладі. Вінниця: ВНТУ. <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9316>
2. Буянова, Г. В. (2014). Обязанности куратора академической группы в нормативных документах вузов. *Современные проблемы науки и образования*, 6, 23-45. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=16691>
3. Васильева, Л. М. (2011). Профессиональная деятельность кураторов студенческой группы в колледже. URL: https://superinf.ru/view_helpstud.php?id=1608.
4. Васильева, М. О. (2014). Роль та значення куратора в організації виховної роботи у вищій школі. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*, 42(43). URL: <http://library.uipa.edu.ua/images/data/zbirnik/42-43/44.pdf>.
5. Василюк, Ф. Е. (1984). Психология переживания. М.: МГУ. URL: [http://psychlib.ru/mgppu/vas/vas-001-.htm#\\$p1](http://psychlib.ru/mgppu/vas/vas-001-.htm#$p1)
6. Гетьман, І. А. (2008). Місце і роль куратора в навчально-виховному процесі вищого технічного навчального закладу. *Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки*. Черкаси, 125, 159-163.
7. Желябіна, Н. К. (2007). Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академічної групи. *Методичні рекомендації*. Запоріжжя: ЗДІА, 45-66. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/OVO_inovacii_kurator.pdf
8. Жукова, С. Ю. & Голенова, И. А. (2017). Роль куратора в профессиональном и культурном становлении студентов медицинского университета. *Достижения фундаментальной, клинической медицины и фармации. Материалы 72-й научн. сес. сопр. ун-та*, 25-26 янв. Витебск: ВГМУ, 375-377. URL: <http://elib.vsmu.by/handle/123/12373>
9. Ільченко, А. А. (2017). Роль куратора академічної групи у вищому навчальному закладі. *Актуальні проблеми вищої педагогічної освіти. Серія Педагогічні науки*, 144, 45-48. URL: http://VchdpuP_2017_144_13.pdf
10. Карташова, Е. А. & Шаповал, Г. Н. (2018). Профессиональное кураторство как неотъемлемая часть профессионального педагогического мастерства. *Проблемы взаимодействия науки и общества, сборник статей Международной научно - практической конференции*. Новосибирск: «Автерна». 185–189. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=32511315>
11. Омельченко, С. (2007). Куратор академічної групи – домінуюча фігура у процесі формування здорового способу життя студентської молоді. *Гуманізація навч.-вих. процесу*. Слов'янськ: СДПУ, 34., 40-45.
12. Орлов, А. Б. (1995). Личность и сущность: внешнее и внутреннее Я человека. *Вопросы психологии*, 2, 5-19. <http://www.voppsy.ru/issues/1995/952/952005.htm>
13. Підбуцька, Н. В. (2011). Куратор у навчально-виховному процесі ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 27, 450-454. URL: [http://Sitimn_2011_27_89%20\(3\).pdf](http://Sitimn_2011_27_89%20(3).pdf)
14. Резніченко, О. М. (2013). Умови ефективної позааудиторної роботи куратора у вищих технічних навчальних закладах. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*, X.: УІПА. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/3152>
15. Романова, С. В. (2006). Організаційно-виховна робота куратора академічної групи у вищих технічних навчальних закладах (Автореф. дис. канд. пед. наук). Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля, Луганськ.
16. Хриков, Є. М. (2002). *Методичні рекомендації до роботи куратора студентської групи вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації*. Луганськ: Луганський педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка.
17. Шакуров, Р. Х. (1995). Психология руководства педагогическим коллективом: Учебное пособие для педвузов. М.: ИЧП Изд-во Магистр.
18. Школьна, М. (2017). До питання готовності кураторів студентських груп до виховання соціальної зрілості у студентів аграрних коледжів. *Молодь і ринок*, 7(150), 165–169. URL: Mir_2017_7_32.pdf.
19. Яновська, С.Г., Базилевська, Л.О. & Туренко, Р.Л. (2020). From Curatoring to Tutor: Features of Students' Imagination. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія Психологія*, 67, 69–74. DOI: <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2019-67-10>
20. Baruch, A. F., Gadot, R. (2018) Preservice Teachers Insights from a Social Curation Experience. 12th International Technology, Education and Development Conference (Inted). Valencia, Spain. S. 1658-1663.
21. Condie, J.M. Ayodele, I., Chowdhury, S., Powe, S., Cooper, A.M. (2018) Personalizing Twitter Communication: an Evaluation of 'Rotation-Curation' for Enhancing Social Media Engagement Within Higher Education. *Journal of Marketing for Higher Education*, T: 28, V 2. S. 192-209. <https://doi.org/10.1080/08841241.2018.1453910>
22. Sharok, V. (2018) Role of Socio-Psychological Factors of Satisfaction with Education in the Quality Assessment of University. *International Journal for Quality Research*, T: 12, V 2. S. 281-296. <https://doi.org/10.18421/IJQR12.02-01>
23. Tsybulsky, D. (2020) Digital Curation for Promoting Personalized Learning: a Study of Secondary-School Science Students' Learning Experiences. *Journal of Research on Technology in Education*, T 52, V 3. S. 429-440. <https://doi.org/10.1080/15391523.2020.1728447>

Referenses

1. Buialska, T.B., Pryshchak, M. D., & Matsko, L. A. (2010). The Work of Curators of Academic Groups in Higher Education. Vinnytsia: VNTU. <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9316> [in Ukrainian].
2. Buianova, H.V. (2014). Responsibilities of the Curator of the Academic Group in the Regulatory Documents of Universities. *Sovremennye problemy nauky y obrazovaniya*, 6, 23-45. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=16691> [in Russian].
3. Vasyleva, L.M. (2011). Professional Activity of the Supervisors of the Student Group in the College URL: https://superinf.ru/view_helpstud.php?id=1608. [in Russian].
4. Vasylieva, M.O. (2014). The Role and Importance of the Curator in the Organization of Educational Work in Higher Education. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, 42(43). URL: <http://library.uipa.edu.ua/images/data/zbirnik/42-43/44.pdf>. [in Ukrainian].
5. Vasyliuk, F.E. (1984). The Psychology of Experience M.: MGU. URL: <http://psychlib.ru/mgppu/vas/vas-001-.htm#Sp1> [in Russian].
6. Hetman, I.A. (2008). The Place and Role of the Curator in the Educational Process of Higher Technical Educational Institution. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya pedahohini nauky*. Cherkasy, 125, 159-163. [in Ukrainian].
7. Zheliabina, N.K. (2007). Innovative Communication Technologies in the Work of the Curator of the Academic Group. *Metodychni rekomendatsii*. Zaporizhzhia: ZDIA, 45-66. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/OVO_inovacii_kurator.pdf [in Ukrainian].
8. Zhukova, S.Yu. & Holenova, Y.A. (2017). The Role of the Curator in the Professional and Cultural Development of Medical Students. *Dostyazheniya fundamentalnoi, klynycheskoi medytsyny y farmatsyy*. Materyaly 72-y nauchn. ses. sotr. un-ta, 25-26 yanv. Vytebsk: VHMU, 375-377. URL: <http://elib.vsmu.by/handle/123/12373> [in Russian].
9. Ilchenko, A.A. (2017). The Role of the Curator of the Academic Group in Higher Education. *Aktualni problemy vyshchoi pedahohichnoi osvity. Seriya Pedahohichni nauky*, 144, 45-48. URL: http://VchdpuP_2017_144_13.pdf [in Ukrainian].
10. Kartashova, E.A. & Shapoval, H.N. (2018). Professional Supervision as an Integral Part of Professional Teaching Excellence. *Problemy vzaymodeistviya nauky y obshchestva*, sbornyk statei Mezhdunarodnoi nauchno - praktycheskoi konferentsyy. Novosybyrsk: «Avterna». 185–189. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=32511315> [in Russian].
11. Omelchenko, S. (2007). The Curator of the Academic Group is a Dominant Figure in the Process of Forming a Healthy Lifestyle of Student Youth. *Humanizatsiia navch.-vykh. protsesu*. Sloviansk: SDPU, 34, 40-45. [in Ukrainian].
12. Orlov, A.B. (1995). Personality and Essence: External and Internal Self of a Person. *Voprosy psikhologii*, 2, 5-19. <http://www.voppsy.ru/issues/1995/952/952005.htm> [in Russian].
13. Pidbutska, N.V. (2011). Curator in the Educational Process of the University. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*, 27, 450-454. URL: [http://Sitimn_2011_27_89%20\(3\).pdf](http://Sitimn_2011_27_89%20(3).pdf) [in Ukrainian].
14. Reznichenko, O.M. (2013). Conditions for Effective Extracurricular Work of the Curator in Higher Technical Educational Institutions. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, Kh.: UIPA. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/3152> [in Ukrainian].
15. Romanova, S.V. (2006). *Organizational and Educational Work of the Curator of the Academic Group in Higher Technical Educational Institutions* (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). Skhidnoukrainskyi natsionalnyi un-t im. Volodymyra Dalia, Luhansk. [in Ukrainian].
16. Khrykov, Ye.M. (2002). Methodical Recommendations for the Work of the Curator of the Student Group of Higher Educational Institutions of I-IV levels of Accreditation. Luhansk: Luhanskyi pedahohichni un-t im. Tarasa Shevchenka. [in Ukrainian].
17. Shakurov, R.Kh. (1995). Psychology of Teaching Staff Leadership: Uchebnoe posobyie dlia pedvuzov. M.: YChP Yzd-vo Mahystr. [in Russian].
18. Shkolna, M. (2017). To the Question of Readiness of Curators of Student Groups to Education of Social Maturity at Students of Agrarian Colleges. *Molod i rynek*, 7(150), 165–169. URL: Mir_2017_7_32.pdf [in Ukrainian].
19. Yanovska, S.H., Bazylevska, L.O. & Turenko, R.L. (2020). From Curatoring to Tutor: Features of Students' Imagination. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina Seriya Psikhologii*, 67, 69–74. DOI: <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2019-67-10>
20. Baruch, A.F., Gadot, R. (2018) Preservice Teachers Insights from a Social Curation Experience. *12th International Technology, Education and Development Conference* (Inted). Valencia, Spain. S. 1658-1663.
21. Condie, J.M. Ayodele, I., Chowdhury, S., Powe, S., Cooper, A.M. (2018) Personalizing Twitter Communication: an Evaluation of 'Rotation-Curation' for Enhancing Social Media Engagement Within Higher Education. *Journal of Marketing for Higher Education*, T: 28, V 2. S. 192-209. DOI: 10.1080/08841241.2018.1453910
22. Sharok, V. (2018) Role of Socio-Psychological Factors of Satisfaction with Education in the Quality Assessment of University. *International Journal for Quality Research*, T: 12, V 2. S. 281-296. DOI: 10.18421/IJQR12.02-01
23. Tsybulsky, D. (2020) Digital Curation for Promoting Personalized Learning: a Study of Secondary-School Science Students' Learning Experiences. *Journal of Research on Technology in Education*, T 52, V 3. S. 429-440. DOI: 10.1080/15391523.2020.1728447